

Мајор БРАНКО ЦАКУЛА

ПОВОДОМ ЧЛАНКА „СТРЕЉАЧКИ КОРПУС У ОДБРАНИ ОБАЛЕ“

У чланку „Стрељачки корпус у одбрани обале“, који је изашао у „Војном делу“, број 6/50, има и неколико поставки са којима се не можемо сложити. Зато ћемо у овоме осврту — иако са закашњењем — изнети своје мишљење по питању артиљерије, које се не слаже са гледиштем писца наведеног чланка.

Улога и задаци артиљерије у одбрани обале

Иако је у чланку правилно постављена улога артиљерије у противдесантној операцији, тј. истакнуто да она „ствара најјачу препреку нападачу“ и да му „наноси највеће губитке и у периоду приближавања десантних средстава обали, и у периоду непосредног искрцавања живе снаге на обалу“ (пошто нападач при извођењу десаната већих размера мора да обезбеди сигурну превласт на мору и у ваздуху, тако да браниочеве поморске и ваздушне снаге не могу доћи до већег изражаја и зато што се наведене фазе десанта најчешће одвијају ноћу или у свитање), ипак су, по нашем мишљењу, артиљерији корпуса дати нереални задаци. Тако, на пример, писац каже да „затак корпусне артиљериске групе, поред осталих задатака, може бити и борба против бродске артиљерије, која подржава нападачево искрцавање“ (страна 50), или „морска минска поља, која су на домаку ватре обалске артиљерије, обезбеђују се ватром артиљерије корпуса и сталних обалских батерија“ (стр. 52), или „потребно је, према томе, читаву артиљерију искористити за дејство против десантних бродова за време њиховог приближавања предњем крају“ (стр. 56), итд.

Артиљерија корпуса, као земаљска артиљерија, није оспособљена ни по својој конструкцији, ни по опреми и обуци људства за гађање покретних циљева на мору (бродова), нарочито на већим даљинама гађања, које би дошле у обзир при извршавању горњих задатака. А ако би се артиљерији корпуса ипак морали давати и такви задаци, тј. гађање непријатељских флотних јединица, односно бродова, онда би се она морала и за то оспособити. За то би требало подесити платформе топовских заклона за брзо праћење циљева по правцу, снабдети батерије инструментима, приборима и уређајима за гађање циљева на мору (барем даљиномерима, рачунарским плочама даљинарским сатовима, рефлекторима, артиљериским телефонима за предају и пријем команди за гађање и слично), и обучити старешине и војнике у га-

ђању циљева на мору. Иако се неке од ових потреба могу импровизовати, резултати таквих дејстава били би свакако мањи. А кад бисмо успели све то и да остваримо, ипак би такве батерије биле способне само за непосредно гађање (са откривених ВП). При томе би врсте муниције могле углавном да задовоље, само би се, вероватно морао мењати састав б/к.

По нашем мишљењу, нереалан је задатак корпусне противтенковске резерве у одбрани обале „да спречи искрцавање тенкова на обалу“ (стр. 50), јер не можемо унапред знати у којим се бродовима налазе тенкови да би их могли тући са циљем да онемогућимо њихово искрцавање (чак и у случају да смо осмотрили тенконосце, пошто они могу да носе и други терет). Осим тога, ако бисмо корпусну ПТР поставили непосредно на обалу (што бисмо морали да урадимо, ако јој дамо задатак да спречи искрцавање тенкова), онда би она била ангажована или прегажена већ у самом почетку искрцавања десанта и не би била у стању да изврши свој главни задатак, тј. да „у случају пробоја тенкова у дубину спречи њихово даље надирање“. Међутим, корпусној ПТР није потребно давати овај задатак (спречавање искрцавања тенкова), нити је у том циљу истурати на обалски руб, јер и сам писац на стр. 56 у одељку „Противтенковска одбрана“ сматра да нападач није у могућности да изведе масовни напад тенковским јединицама на предњи крај браниоцевог главног одбранбеног појаса.

По нашем мишљењу, задатак спречавања искрцавања тенкова на обалу, који је дат корпусној ПТР, треба да решавају оруђа која су постављена на обалски руб ради непосредног дејства на десантно-искрцна средства, без обзира на то да ли носе живу силу или технику (па и тенкове). То су, уствари, оруђа (и јединице) која се негде зову „противчамчана оруђа“ (батерије), а негде „оружа специјалне обалске артиљерије“. Она ступају у дејство редовно на даљинама испод 2.000 метара и непосредним гађањем, по методу гађања тенкова, уништавају и онеспособљавају десантно-искрцна средства. Ова оруђа, која су постављена на деловима обале подесним за искрцавање, а поред тога добро утврђена и маскирана, за нападача претстављају једну од најтеже савладљивих препрека у борби за искрцавање (јуришу десантним средствима на обалски руб). Вероватно је и писац чланка мислио на ово, али је тај задатак неправилно дао противтенковској резерви.

Потребна густина артиљерије

По питању густине артиљерије писац је дао одговор посебно за обалску, а посебно за осталу артиљерију (стр. 53). Али, по нашем мишљењу, прорачун просечне густине обалске артиљерије по једном километру фронта не даје никакве резултате, јер не базира на конкретним подацима, као што је то донекле могуће при прорачунима за сувоземни фронт. У чланку је као основа прорачуна узет само пример Нормандије, а то је, свакако, недовољно. Поред тога, предвиђени однос обалске и бродске артиљерије (тј. две до три обалске батерије на један одговарајући ратни брод) претеран је за досадања схватања и праксу, јер се сматра да је за браниоца веома повољан однос: једна обалска батерија на одговарајући непријатељски брод. На основу таквог прорачуна, према мишљењу писца, густина артиљерије на 1 км фронта треба

да буде 2 до 4 обалске батерије (просечно 12 оруђа) за борбу са бродовима подршке десанта.

Обалске батерије нормално се постављају још за време мира на основу процене сваког (у ужем смислу) вероватног правца искрцавања десанта, узимајући у обзир и остале видове напада непријатеља које треба онемогућити обалском артиљеријом (напад на базе, комуникације и сл.). Густина (или боље рећи — број ватрених положаја обалских батерија), до које се долази на основу процене употребе вероватних непријатељских снага на томе правцу (у ужем смислу), може се донекле мењати у току рата ојачавањем покретном обалском артиљеријом, или — у крајњој нужди — земаљском артиљеријом. Према томе, **просечни прорачуни по километру фронта** немају сврхе, јер је маневар обалском артиљеријом неизводљив у већем обиму и за краће време.

Сличан случај је и са прорачуном потребне густине остале артиљерије за одбијање искрцавања (тучење десантних бродова) на делу обале који брани корпус. Ту писац долази до потребне густине од 10 до 20 цеви на 1 км фронта, рачунајући 1 до 2 оруђа на десантно средство, односно „... за борбу са непријатељском флотом и спречавање искрцавања биће потребно 20 до 30 цеви на један километар десантно доступне морске обале. У случају да стрелачки корпус брани 80 км обале, од које ће бити, на пример, 40 км десантно-доступне, биће потребно имати на ватреним положајима 800 до 1.200 артиљериских оруђа“.

Кад се овоме дода још 5 до 7 СПА дивизиона и 8 до 10 МПАД (стр. 57) за ПАО борбеног поретка корпуса, онда тек видимо да се ради о нереалним прорачунима артиљериских средстава, која се не могу дати једном корпусу.

По нашем мишљењу, писац је предвидео овако велику количину артиљериских средстава зато што је пренебрегао учешће флоте, авијације и других средстава у одбрани обале и из тежње да све задатке решава корпус, и то артиљеријом. С друге стране, прорачун потребне густине оруђа за одбијање искрцавања писац заснива на примени непокретне и покретне запречне ватре чије остварење заиста захтева још већи број оруђа, но што је то горе наведено.

Међутим, ни непокретна, ни покретна запречна ватра на мору готово се не могу применити за одбијање искрцавања, јер је немогуће унапред одредити нападачев борбени поредак, његове делове (таласе), правац из кога ће се појавити и на места на која ће искрцавања бити управљена, да би се могле извести ове планске ватре (нарочито пред отвореном обалом). Зато се у одбијању искрцавања (јуриша десантних средстава на обалски руб) нормално примењује гађање појединим оруђима по методу гађања тенкова, а само се већа десантно-искрцна средства гађају водовима или батеријама, и то за време док се налазе ван брисаног домета. Ако би се за основу прорачуна узели: овакав начин гађања при одбијању искрцавања, затим могући број десантно-искрцних средстава у првом таласу, време њиховог кретања под ефикасном ватром, брзина гађања оруђа постављених за непосредно дејство и средњи проценат погађања, онда би се дошло до „потребне густине“ оруђа на 1 км фронта, која би износила тек једну трећину од броја оруђа до којих је дошао писац поменутог чланка. Овим путем би се ипак дошло до неког реалнијег закључка.

Учешће артиљерије у извођењу одбране корпуса

У наведеном чланку углавном је изнет следећи механизам одбране, односно дејства артиљерије (стр. 58):

— Одбранбени бој за корпус почиње тек кад десант приђе у домет корпусне и обалске артиљерије;

— Поједине обалске батерије у садејству са авијацијом и јединицама флоте отварају ватру у циљу спречавања искрцавања или бар спречавања тачности гађања бродске подршке десанта, који врши артиљериску припрему са мора. Командант корпуса врши евентуалну прегрупацију артиљерије према испољеном главном правцу напада;

— У почетку формирања борбеног поретка десанта, командант корпуса наноси масовни артиљериски удар по десантним бродовима;

— Затим артиљерија прати десантне бродове покретном запречном ватром од линије постројавања борбеног поретка (7 км од обале) до 500 м од обале, где прелази на непрекидну НЗВ са циљем отсецања првог ешелона десанта (вероватно првог таласа — Б. Ц.) од осталих дубинских ешелона (вероватно таласа — Б. Ц.);

— На 300 до 400 м ступа у дејство стрељачко наоружање (док на страни 52, аутоматска оруђа отварају ватру на много већем отстојању од 1.000 м — још за време прекрцавања! — Б. Ц.);

— Доласком десантних бродова на обалу, основна маса артиљерије и сва остала ватрена средства туку отсек искрцавања; на сигнал за пренос ватре, артиљерија отвара ватру на линији НЗВ, а пешадија прелази у противнапад, итд.

Овако изнети механизам одбране, односно дејства артиљерије, до непријатељског хватања за обалски руб, тешко се може схватити. Нарочито је тешко замислити извођење масовног артиљериског удара по десантним бродовима и праћење таласа десанта покретном запречном ватром, поготово ако се има у виду да се ово највероватније одвија у зору или пред зору, кад се искрцавање најчешће врши. Извођење масовног артиљериског удара претпоставља извршење концентрације ватре (КВ) коју треба благовремено припремити и осматрати, што је готово неостварљиво, с обзиром на оно што смо већ рекли, у одељцима „Улога и задаци артиљерије у одбрани обале“ и „Потребна густина артиљерије у рату“, затим с обзиром на неопремљеност артиљерије корпуса средствима за осветљавање и осматрање ватре и на то што се ту ради о брзопокретним циљевима. Иста је ствар и са покретном запречном ватром, поготово ако се има у виду временско и просторно ешелонирање таласа по дубини и ширини фронта на коме би се та ватра морала остварити.

По нашем мишљењу, корпус може успешно дејствовати својим средствима, нарочито својом артиљеријом, у непосредном одбијању искрцавања (јуриша на обалски руб), и то оруђима за непосредно гађање, а осталом масом артиљерије тек по местима искрцавања и у даљој борби на копну, ако искрцавање није одбијено. Примена планских ватри (НЗВ, ПЗВ, КВ) на мору могла би доћи у обзир на евентуалним уским пролазима и теснацима. Зато борбу са десантом на мору у основи треба препустити снагама морнарице (флотним јединицама, обалској артиљерији у вези са запречавањима на мору) и авијацији, које ће подржавати или бити придате корпусу.